

Leeswijzer

Ondersteuningsplan passend onderwijs

Een leeswijzer voor gemeenten, versie 25-11-13

Inleiding

Met de invoering van passend onderwijs en de decentralisatie van de jeugdzorg worden schoolbesturen en gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor de afstemming tussen onderwijsondersteuning en de zorg voor kinderen en jongeren. Schoolbesturen binnen een samenwerkingsverband maken met elkaar een ondersteuningsplan waarin zij afspreken hoe voor alle leerlingen een passende plek in het onderwijs kan worden gerealiseerd. De samenwerkingsverbanden zijn verplicht over dit plan op overeenstemming gericht overleg (OOGO) te voeren met alle gemeenten in hun regio. Dat betekent in de praktijk dat gemeenten concept ondersteuningsplannen op en vo krijgen voorgelegd en dat zij daarover met de samenwerkingsverbanden in gesprek gaan. Voor gemeenten is het van belang om in dit overleg met samenwerkingsverbanden die onderdelen van passend onderwijs, die van invloed zijn op (toekomstig) gemeentelijk beleid, goed in beeld te krijgen. Denk aan bijvoorbeeld de aansluiting op de jeugdhulp, leerlingenvervoer, leerplicht en huisvesting. Deze leeswijzer biedt ondersteuning aan gemeenten om dit gesprek ambtelijk voor te bereiden en bestuurlijk te voeren. Het voeren van het OOGO wordt overzichtelijker door gezamenlijk een samenvatting met overeenstemmingspunten als oplegger bij te voegen. Het is aan te raden om de ambtelijke voorbereiding samen met de samenwerkingsverbanden ter hand te nemen.¹

Het ondersteuningsplan

Een samenwerkingsverband legt in een ondersteuningsplan vast hoe zij tot een dekkend aanbod van passend onderwijs komen. Het ondersteuningsplan wordt tenminste één keer in de vier jaar opgesteld en kan tussentijds gewijzigd worden. In de wet is opgenomen dat in het ondersteuningsplan van zowel het primair- als het voortgezet onderwijs in ieder geval de volgende elementen worden beschreven:

1. Het niveau van basisondersteuning dat op alle scholen in het samenwerkingsverband bieden.
2. De manier waarop het samenwerkingsverband een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen de scholen organiseert
3. De afspraken die zijn gemaakt over de verdeling, besteding en toewijzing van de middelen voor extra ondersteuning en de voorzieningen voor extra ondersteuning aan de scholen, inclusief een meerjarenbegroting.
4. De procedure en de criteria voor de plaatsing van leerlingen op de speciale scholen voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband en op scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs.
5. De procedure en het beleid voor de terugplaatsing of overplaatsing van leerlingen naar het basisonderwijs en voortgezet onderwijs.
6. De beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.
7. De manier waarop het samenwerkingsverband ouders informatie verstrekt over de ondersteuningsvoorzieningen en over onafhankelijke ondersteuningsmogelijkheden voor ouders.
8. In het primair onderwijs: de afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van het budget voor lichte ondersteuning aan de scholen voor speciaal basisonderwijs.
9. De afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van middelen voor zware ondersteuning voor leerlingen die na de jaarlijkse teldatum van 1 oktober instromen in het (v)so, inclusief afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van middelen aan het samenwerkingsverband door scholen bij een ontoereikend budget voor lichte ondersteuning.

Het OOGO

¹ Voor het primair onderwijs is er een [online model ondersteuningsplan](#), waarin ook suggesties worden gedaan om het gedeelte dat gaat over de samenwerking met gemeenten en gemeentelijke voorzieningen, te beschrijven

Elk samenwerkingsverband is wettelijk verplicht om over haar concept ondersteuningsplan een op overeenstemming gericht overleg (OOGO) te voeren met alle gemeenten in haar regio. Pas nadat het OOGO is gevoerd kan het bestuur van een samenwerkingsverband het plan definitief vaststellen en naar de inspectie sturen (uiterlijk 1 mei 2014).²

De decentralisatie in het jeugddomein vindt plaats per 1 januari 2015. In de concept wettekst is, spiegelbeeldig aan de wet Passend onderwijs, opgenomen dat gemeenten wettelijk verplicht worden om OOGO te voeren met het samenwerkingsverband over het beleidsplan van de gemeenten (voor zover de aansluiting en samenwerking met het onderwijs betreft).

Hoe lees je een ondersteuningsplan?

In het OOGO, of in de aanloop daar naar toe, bijvoorbeeld in verkennende – of proef OOGO's krijgen gemeenten concept ondersteuningsplannen voorgelegd. Het gezamenlijk ambtelijk voorbereiden van het OOGO door samenwerkingsverband en gemeenten, bevordert een soepele bestuurlijke dialoog. Daarbij is het van belang vooraf enkele uitgangspunten te formuleren:

1. De insteek van het OOGO (en de bedoeling van de wetgever) is om een constructieve dialoog aan te gaan over de afstemming tussen gemeentelijk beleid en schoolbestuurlijke inspanningen. In dat verband is het van belang elkaar over en weer tijdig en gedegen te informeren, onder meer door concept plannen (zowel passend onderwijs als plannen voor de jeugd) in een vroeg stadium met elkaar te bespreken of onderdelen daarvan zelfs samen te schrijven.
2. Gemeenten hoeven geen oordeel te vellen over het ondersteuningsplan. Dat doet de inspectie. Het plan moet wel concreet en volledig genoeg zijn om het gesprek in het OOGO aan te gaan.
3. Niet alle onderdelen van het ondersteuningsplan zijn voor gemeenten even relevant. Focus op de zaken die raken aan gemeentelijk beleid. Een leidraad voor de belangrijkste bespreekpunten:
 - Vanuit welke missie, visie en doelstelling willen we de komende jaren samenwerken?
 - Hoe brengen we samenhang aan in de ondersteuning en hulp voor jeugd en gezinnen, in scholen en gemeenten? Wat hebben scholen vanuit het jeugddomein nodig, en vice versa?
 - Hoe kunnen we een doorgaande lijn waarborgen in de overgangen voorschool-po-vo-mbo?
 - Hoe kunnen we gezamenlijk de aanpak van thuiszitters ter hand nemen?
 - Krijgen we zicht op de consequenties van passend onderwijs voor het leerlingenvervoer?
 - Wordt duidelijk wat er op het vlak van onderwijshuisvesting gaat veranderen of nodig is?
 - Hoe is passend onderwijs van invloed op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt?
 - Willen we een gezamenlijke ontwikkelagenda en ontwikkelstructuur opstellen, om de inhoudelijke samenwerking verder te kunnen uitbouwen en ondersteunen?
 - Op welke wijze zorgen we dat de onderwijs- en jeugdprofessionals in staat worden gesteld en waar nodig geschoold om de transformatie in het onderwijs- en jeugddomein te kunnen realiseren? Welke bestuurlijke kaders willen we daarin meegeven?

Aansluiting met jeugdbeleid

In de ondersteuningsplannen wordt aandacht besteed aan de aansluiting met de zorg in en om de school. Vroegsignalering, ondersteuning aan kind, gezin en school, de relatie met het CJG en met de zorg- en ondersteuningsstructuur in en om de school zal daar een onderdeel van zijn. Ook de inzet van jeugdhulp op de school, integrale toewijzing van ondersteuning en gespecialiseerde jeugdhulp en onderwijsontsteuning zal aan de orde komen. Dit alles zal een neerslag van de afspraken met u als gemeenten moeten zijn. Omdat de Jeugdwet pas in 2015 ingaat, zullen de jeugdplannen in de loop van 2014 geformuleerd moeten worden. Over het onderdeel betreffende de aansluiting en samenwerking met het onderwijs zal ook een OOGO gevoerd gaan worden. Zowel de PO-Raad, de VO-raad als de VNG adviseren daarom om in het OOGO over het ondersteuningsplan voorlopig slechts afspraken te maken voor één jaar.

Het leerlingenvervoer

In de ondersteuningsplannen wordt aangegeven op welke scholen extra ondersteuning wordt geboden en welke tussenvoorzieningen er zullen worden gecreëerd. U heeft een helder overzicht nodig van deze extra voorzieningen, opdat u kunt opmaken wat de gevolgen zijn voor het vervoer van leerlingen. Als het u niet duidelijk wordt wat de gevolgen zijn voor de vervoersstromen, kunt u daar in het OOGO nadrukkelijker naar vragen. Het is van groot belang dat u de gevolgen goed kunt

² Het ondersteuningsplan moet verder voor 1 februari 2014 voorgelegd zijn aan Ondersteuningsplanraad (OPR) van het onderwijs.

inschatten. De VNG gaat in de modelverordening Leerlingenvervoer³ opnemen dat bij het bepalen van het begrip 'dichtstbijzijnde toegankelijke school' de afspraken in het OOGO over het ondersteuningsplan bepalend zijn.⁴

Thuiszitters & leerplicht

Passend onderwijs heeft tot doel het 'thuiszitten' uit te bannen. Het samenwerkingsverband heeft een zorgplicht gekregen. Dit houdt in dat zij voor elke leerling binnen het samenwerkingsverband de meest passende plek in het onderwijs moet vinden. In de ondersteuningsplannen wordt dan ook aandacht besteedt aan de (terug/over)plaatsing van leerling. Wat dit betekent voor het aantal thuiszitters in uw gemeente kunt u tijdens het OOGO ter sprake brengen, want ook u als gemeente heeft nog een rol ten aanzien van thuiszitters. Via de inzet van de leerplichtambtenaar, maar ook bent u verantwoordelijk voor de ondersteuning, hulp en zorg voor jeugdigen (en hun ouders) bij alle opgroei- en opvoedproblemen. Stel tijdens het OOGO ook de vragen over of er een centraal aanmeldpunt is en hoe de samenwerkingsverbanden de zorgplicht borgen. Met andere woorden tot wie u zich als gemeente moet wenden wanneer een leerling niet geplaatst wordt. Er kunnen ook afspraken gemaakt worden over een gezamenlijke aanpak, bijvoorbeeld om thuiszittende leerlingen periodiek te bespreken of thuiszitters na een bepaald aantal weken een passende plek te garanderen.⁵

Onderwijshuisvesting

Het OOGO onderwijshuisvesting blijft als vanouds functioneren. Daarin zijn veelal meerjarige afspraken tussen gemeenten en schoolbesturen gemaakt, bijvoorbeeld in de vorm van een Integraal HuisvestingsPlan (IHP). Mocht passend onderwijs (op termijn) van invloed zijn op onderwijshuisvesting dan ligt het voor de hand om dat in het OOGO onderwijshuisvesting nader te bespreken.

³ Officieel moet deze modelverordening begin december 2013 nog goedgekeurd worden door de VNG commissie gemeenterecht.

⁴ De indicaties voor het speciaal onderwijs, afgegeven voor 1 augustus 2014, gelden nog twee jaar. De gevolgen voor het vervoer zullen daarom in die tijd nog beperkt zijn.

⁵ Zie ook de handreiking ['De verbinding Passend onderwijs en zorg voor jeugd'](#).

Instrument: Leeswijzer ondersteuningsplan passend onderwijs⁶

Uit het ondersteuningsplan:

Bespreekpunten vanuit gemeentelijk beleid:

<p>De manier waarop een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen scholen wordt georganiseerd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Welke hulp in en om de school is gewenst ? (jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk etc) • Hoe is de aansluiting tussen de ondersteuningsstructuur in de school en de lichte en zware zorg voor jeugd? • Welke integrale onderwijs- en zorgarrangementen kunnen worden gerealiseerd? • Hoe wordt de signalering en doorverwijzing vanuit onderwijs en zorgpartners gecoördineerd? • Hoe is de doorgaande lijn voorschools-PO-VO-MBO gewaarborgd? • Is er een dekkend aanbod? Zijn er thuiszitters? Is er veel grensverkeer? • Wat zijn de verwachte consequenties voor leerlingenvervoer • Wat zijn de verwachte consequenties voor onderwijshuisvesting (inclusief tussenvoorzieningen) • Hoe is de aansluiting tussen het v(s)o en de onderkant van de arbeidsmarkt?
<p>Procedure en criteria over verdeling, besteding en toewijzing van middelen voor extra ondersteuning. Afspraken over overdracht van middelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Welke middelen worden ingezet voor preventieve zorg in en om de school? • Welke middelen worden ingezet voor lichte hulp en ondersteuning? • Zijn er middelen voor projecten en experimenten mbt afstemming onderwijs en jeugdhulp? • Welke middelen zijn <i>na de transitie</i> beschikbaar voor specialistische jeugdhulp
<p>Procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs. Procedure en beleid voor terugplaatsing en overplaatsing naar basisonderwijs en voortgezet onderwijs.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de gevolgen van deze procedures? Zijn er thuiszitters? • Welke koppeling is er met procedures voor toewijzen van opvoed- en opgroei-ondersteuning • Hoe wordt afgestemd met het toewijzen van lichte en zwaardere jeugdhulp? • Hoe kan een integrale toewijzing van ondersteuning en hulp worden georganiseerd?
<p>Beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de beoogde kwalitatieve en kwantitatieve resultaten (bijvoorbeeld m.b.t. thuiszitters, voortijdig schoolverlaters, startkwalificaties, instroom in de Wajong etc) • Wat zijn beoogde kwalitatieve en kwantitatieve resultaten m.b.t. zorg voor jeugd? • Welke lokale en regionale kengetallen zijn beschikbaar? • Wat zijn streefcijfers?
<p>De manier waarop ouders worden geïnformeerd over de voorzieningen voor extra ondersteuning in het samenwerkingsverband.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kan worden afgestemd met de WMO: begeleiding van ouders? • Hoe kan bij complexe problematiek een integraal zorgarrangement worden geboden (1 gezin-1 plan)

⁶ Bron: Handreiking ['De verbinding Passend onderwijs en zorg voor jeugd'](#).